

Arbitrari promissari? ē q eligi seu i quē
compromittit volūtariē vt ordie iur.
obfūato pñūciat sī lite int ipos ppro
mittētes. pbat i. l. pōponi? s. recepisse
ff. e. Sed iur. arbit ē quē ius dispoit
eligen dū vi. in. l. cū spēal. f. de iudi. de q
in. c. suspitiōis. ex de offi. dele. z in. c. ab
arbitris. e. ti. in vi. Arbitrator est ami
cabilis cōpositor q eligi ad cōponen
dū seu cōcordādū amicabile cōpro
mittētes vi. in. d. l. pōponi? s. fi. et de il
lo in. l. si societate s. arbitroz. ff. p. so. et
in. c. qnta ualis. ex de iure iur. Itē qd
bz pte esse arbit q nō prohibet de psois
phibit. vi. in. l. si in fuū. ff. e. Itēz de
oīre nō phibita cognosce arbit cōpro
missari? d reb? in qb? arbit nō assumit
vi. in. l. nō distinguem? s. Julian? z s. d
liberali. ff. e. et vi. in. c. fi. ex de trāfact. z
in. c. pe. ex de in. inte. resti. s. arbit iur.
tū in casibus a iure exp̄ssis vl sibi? vi.
pa. in. c. i. ex. e.

De satisfando.

Glo. rubrice cōtinuat. dicitur? de iudi
cijs pmitit de satisfādo q hoc fit ante
lit. cōcessi. f. e. l. i. s. fi. Expone d satisfā
do. i. de cautiōib? p̄stādis in iudicio ex
pte actori. z rei. Est at satisfādo alicui?
adiplēvolūtate. vñ satisfāde dicimur ad
uersario nro cui p eo qd a nob pēiit.
ita caui? vt cū h noie secuz faciam?
dat. fideiussorib? l. i. ff. q satisf. co. Item
etiā pignorb? p̄t si velit qd cauere. si
at nō p̄t dare fideiussorē vel pignora
sufficit vt iuret. vi. glo. in. d. l. i.

De formulis et im petratione actionū sublati.

Glo. rubrice p̄tinuat. dicit de solennit
tate satisfātionū q fiebāt oliz et hodie
in pncipio iudicioz. nūc de solennitate
formulaz actionū q fiebāt oliz vt impe
trarent a collegio pōtificū. ff. de or. iur. l.
i. s. deinde. hodie nō vt hoc titulo. La

les at formule hodie sunt sublata q ho
die sine aliq solennitate xboz actio pōt
poni dūmodo apta rei z pposito nego
tio cōueniat nec op? est impetrare acti
onem. l. i. s. e. Cpt̄er calūniā dādo.

De iureiurādo pro

Glo. rubrice cōtinuat. dicit de satisfā
tionib? q fiūt ante ingressū iudiciū nūc
de iureiurā. qd fit stat. z p? ingressū vel
e? dicitur? de istācia iudiciū hūe d iudi
cijs pmitit d hoc qd fit i initio iudiciū
Expone de iureiurā. p̄t calūniā dan
do. i. p̄t euitādā calūniā Est at iusiurā
dū calūnie cū qd iurat se bona fide z nō
calūniandi aio agē vel rñdē nec calūni
ādi aio egisse vl rñdisse. f. e. l. i. s. fi. La
pla hui? iuramēti p̄tinent his sibi? Al
iud iure? q lis sibi iusta videt Et si q/
ret vez nō iusticiet Nil pmitit nec falsa
pbatio det. Ut lis tardet dilatio nul
la petet. Ita nōt gl. in. c. i. i. glo. i. ex de
iura. calummi.

Liber tertius De iudicijs.

Glo. rubrice p̄tinuat. dicit d p̄parato
rijs iudicioz. vt de edēdo z d ius vo
cādo. nūc gñalit de iudicijs Et d i rui
brica d iudicijs z nō de iudicio q pli sūt
iudicia Est ei aliud criale aliud cile De
cili pncipalit h tractat. d criali pncipa
lit tractat. f. q accu. nō pos. et. f. de accu.
Quid at sit iudiciū et vñ cōstat vi. i. c.
for? ex de s. hg. Est at iudiciū ltimus
act? triū psonaz sez iudic. actoris z rei
fz Alzo. h et de mltiplici significatione
hui? xbi iudiciū. vi. g. i. xbo iudiciū in
spt̄erea Inss. q. nō ē pmiss. fa. testa.

De sportulis z sum

pribus in diuersis iudicijs faciendis et
d executoribus litum.

Tituli

Glo. rubice prinnuat. dixit de iudicijs nunc de supribus in eis faciendis et executi-
onibus quod si pres adiacentes Sportule
at dicunt supribus siue salarii quod dant iudi-
cibus et eorum appitoribus. Quia et iudicum et
executorum laboribus et studiis nihil siue vi-
gilijs negocia decidunt et equum est cuiusque
labori digna preestatio remunerari. id
habet tractat de sportul et alijs supribus litem
dandis ipsis iudicibus et appitoribus. Et quare
dicunt sportule. dicitur quod si salaria appi-
torum vel forte appitorum recipiebant salarii
de publico et sportulas accipiebant non si-
bi sed fisco et quod illa reponerentur in sportula
vel capsa ut ita sub fida custodia fisco
perfruere et postea distribuerent. Unde
dicitur de sportule. An autem hodie sportule
dari deant. vi. i. c. cum ab o. de vi. et ho-
cleri. et ibi gl. et in c. statutum de Repl. li.
vi. De supribus alijs quod sunt in iudicio non
tractat in hoc titulo sed in titulo de fructu. et
li. exp. Executor dicitur ille qui executi ca-
disculsa sua mandata de executione rei iudi. vel
pe. de offi. dele. h. b. capit. p. eo qui facit p-
tes apparere in iudicio et sic quicquid appellat
apparitor. dicitur etiam casus preparans. Item offici-
alis. Item catholicianus. a. vel defensor
Item dicitur et quicquid viator ut. s. d. iudi. l. an-
pe. et. l. vi. i. anc. de iudi. h. his qui casus prepa-
rant et de defen. cini. s. ex p. n. c. ali. et. e. l.
i. et. de bo. dam. l. pe. **Cibus.**

De pedaneis iudi-

Dicitur et. s. de iudicibus ordinaris et maio-
ribus. nunc autem ponit de delegatis et minoribus
Id ponit de pedaneis Iudices pedanei
sunt qui humiliora negocia discutunt et iudi-
cant quod quicquid sunt ordinaris ut sunt magis mu-
nicipales et defensores civitatis quicquid delega-
ti quod non preestant ea quod sunt meriti mixti ipe-
rii sed simpliciter iurisdictionis tantum s. 230. Et
dicitur a pede quod est infima pars corporis hominis
quod infimas causas tractat. s. e. l. pe. et. l. vi. et h.
dicitur ad quantum cognoscere possunt vi. l. an. h. p. to.

Qui pro sua iurisdic-

tionem iudices dare dari vel possunt.

Glo. rubice prinnuat. occasione supra a
pedaneis qui sunt delegati generaliter de p. ois
eorum qui dant possunt et dari subiungit Et expo-
ne titulum. i. qui possunt in locum suum alium delegare
et qui possunt delegari. Unde sciendum quod ordinari
possunt delegare causas ad iurisdictionem suam pri-
vate Item et cum qui est de sua iurisdictione. ff.
de iur. o. iud. l. ex. et. l. cum qui delegatus
regulariter non delegat nisi fuerit a principe
de qui in. l. a iudice. s. de iudi. et. l. si. ff. de
offi. ei. cui materia est iurisdictione.

De quis in sua cau-

sa iudicet vel ius sibi dicat.

Idem tractat quod non potest esse iudex in propria
causa et est clara ista rubrica et potest allegari p-
lege cum filibus ut. s. dixi in p. n. quod primum p-
est causa oratione. **C** ita dicitur habere in iudicio vel non

Qui iustitia personam

Glo. rubice prinnuat. s. de persona iur-
did. nunc de persona actoris et rei dicendum
Circa hunc titulum sciendum quod minores et v-
anis p. se sine tutorum vel curatorum auctore
agere vel pueniri non possunt. unde ipso iure
sua lata p. eos est nulla. p. eis autem lata res-
net. s. si aduer. re iudi. l. vi. et de p. u. l. si
eo. fallit si ipetraverit veniam et al. ut. s.
de his qui ve. et. l. iij. Item in iudicio d-
libero hominem exhibendo ubi pupilli ad-
mittit. l. qd et lex. s. h. et si mulier. ff. d. li.
ho. exhi. Item in iudicio momentanee poss-
sessionis quibus minor etiam ipubes et seruus
admittit. l. si. s. e. et ibi vi. g. lat. Est autem in
terdictum momentanee possessionis d. agere
de possessione retinenda ut est in dictum vi-
possidet. et utrobi. vel qui agit de posses-
sione adipiscenda ut qui bonorum vel qui le-
gatorum vel qui agit de possessione recuperanda
ut in dictum vi. vi. et dicitur momentanea quod
licet aliquis obtinuit in possessione statim cla-
pso momento succumbere poterit in iudicio
appietat. vi. l. si. s. e. s. vide de falli in inter-
dicto vi. vi. quod dicitur in eo omittit appie-
tate ut. s. vi. l. si. s. in causa h. certe illi

huc nō ē ex pte int dicti s; p dōis illi
si qd in tātā pposita p dīctōe ex illa le/
ge s; g. i. in. d. l. i. fi. 7 qd dictū ē pupillū
posse ea int dicta pponē intellige p se n
p alio ita itelligē qd dī i alle. l. fi. 7. e. s; 3
g. i. xbo p qncūq; **¶** Vl'accusāe cogat

Et nēo iuit⁹ agere

Et idē dicit B lex vnica q tñ fallit i
scholae q vult rcedē d studio q pē facē
pcomfare rcessū suū et rector pē pfigē
tū vt ppareat infra tridū si qd velit
oponē p eū et sic ppellit qd accusāe s; 3
gl. h. i. l. vnica p. l. diffamari. 7. d. i. ge. man.
Itē si qd diffamaret me q eē debitor
et possū agē p eū vt ipse accuset me de
debito de q etiā i auc. q semel 7. quō et
qñ iudex. 7. vi. i. d. l. diffamari. Itē fallit
in alijs casib; qd nōt h gl. q est nōnda
quia semper allegatur.

De ordine iudicioz

Dictū ē. s. d iudicijs s; q i eis plerūq;
dubitat q actio vl qstio i ordie pgnō/
scēdi vl diffiniēdi dēat pferri vl p⁹ poī
iō poī de ordie iudicioz. i. actionū vel
qstionū qd dēat in eis fuari vel q altēi
d; pferri de q vi. h. i. l. i. 7. e. 7 p totū titu
lū eē de ordi. pgni. et vi. h. glo. rubce q
etiā expoī rubricā. i. de questioib; or/
dinādis i iudicio puta si pcurrunt duo
iudicia int easdē psonas pncipalit vel
icidēter qd pcedere et qd seq dēat. sic s;
dī iudicioz. i. qstionū. 7. vi. i. reb; d qd⁹
pnt fieri iudicia. i. qstioes. ita dīc gl. ru.

De litis cōtestatiōe.

Quia iudiciū accipit exordū p litl.
cōtestl. iō de ea poī Est at litl. cōtesta/
tio negocij corā iudice hinc in fca nar/
ratio 7 subsecuta respōsio qd i negati/
ua claz ē In affirmatia at vi. g. i. l. i. 7. e.
7 gl. in. c. dudū. ij. de elect. et de mā litl.
pcessi vi. plē q legūt in. c. vnico. e. ti. e. 7.

De pl⁹ petitiōibus.

Glo. rubrice cōtinuat. q litl. cōtestā
qñq; apli⁹ petiī 7 d poītur de hoc i spē
scz qñ pl⁹ petiī re. nā 7 alijs modis pl⁹
petiī de qd⁹ nō tractat in hoc titulo s;
Instl. de act. i. 7. pl⁹ at. 7 i. c. vnico eē c.
ti. et ibi est bon⁹ tex. Quadrupl⁹ eī pl⁹
petiī Re si peto. xx. vbi debēt. x. vt h.
locovt si h peto dbitū m qd i mogūtia
est soluedū. et tpe 7 cā vt si peto hodie
qd debet pake. Item cā si peto specia
lez rem vbi debet mihi in genē vl sub
alternatiōe vt in. d. iurib; et q sit pena
pl⁹ petiī. vi. in locis allegat.

De dilationibus.

Qm in iudicio cepto dilatiōes sepe pe
tunt vidēdū eē de dilatiōib; Et at cir/
ca hāc rubricā sciendū q dilatiōes dā/
tur grā testiū vel instrumētōz. 7. e. l. i. in
prin. Itē et p⁹ alias ncārias cās. 7. e. l.
pe. puta aduōz. Est at dilatio tps in
cā progiatio et psequitur hostil. in lū. c. r.
mltas spēs dilatiōnū et vi. gl. sūmariā
ij. q. q. psequit quicq; spēs. 7. vi. gl. in
xbo litl. ptestatiōez in de. sepe. de 7. sig.
q dicit q deliberatiōe dilatiōes s; de
sba si petat. ij. q. i. i sūma pnt tñ renūcia
ri

De ferijs.

Glo. rubrice ptiuat. dixit de dilatiōi
b; datl. a iudice. nunc de datl. a lege. et
circa hoc dicēdū q feriay alie s; solen
nes vt dies festiū 7 tpa messiū vt. 7. e. l.
fi. et. l. oēs alie repērine. qd pnceps in/
dicit vl ob pmeōrationē hostil⁹ 7 barba
rice subiugatiōis vl ob silita. vl q fili⁹
nascit pncipi. et iste a solo pncipe indi/
cunt si at ali⁹ idixerit n noiant ferie. 7. e.
l. a nullo. Et dicunt ferie qī foerie q
pstat vacatiōez ab his q agi pfueuerūt
i foro vl dicunt ferie q festiue et sic su
mūt in hoc titlo. alit xbo dī feria qlibet
dies in septimana. Et an licet studē se
stius diebus vi. pa. in. c. i. eē c.

De iurisdī

dictiōe oīz iudiciū
7 de foro ppetē

Tituli

Glo. rubice p̄tinuat q̄ iudicia rōne iur/risdictiois exercent iō de ea poit 7 de fo. ppe. Est at iurisdicō auētas d̄ pu/blico introducta cū nēitate iur. dicēdi et eq̄tate statuēdi. v̄l diffiniēdi f̄z glo. in. l. i. ff. e. vi. lat. qd̄ dixi. ff. e. tit. Quid at sit for? vi. in. c. for. c. de x. sig. 7 vi. circa rubcā c. de fo. ppe. 7 hic expone for? id est loc? iudicij in quo q̄s tenet rñdē 7 sic ē exercēda iur. loc. d. c. for? Et h̄ tractat corā q̄ iudice velut suo vel p̄petēti q̄s debeat pueniri Et d̄ h̄ in. l. i. ff. e. q̄ m̄gri artificij h̄nt iurisdicōnē i suos artifices q̄b? p̄sūt vt sar/toēs 7 sutoēs et siles An at p̄nt scho/lares sibi eligere rectorē. g. dicit in. d. l. fi. q̄ nō exercēt p̄fessionē ar. sicut alij artifices f̄z sub exercētib? s̄ sicut nōc di scipuli sutoz v̄l alioz artificij eligunt m̄gros ita nec studētes scholaēs. h̄ ve rū in vniuersitatib? alemanie In italia scholaēs eligūt rectorēs De at scholaēs faciūt vniuersitatē in p̄mio decre. se/xti et cle. pbat. de q̄ plene p̄ doc. in. c. q̄ in caus̄ eē de p̄cu. 7 q̄s d̄ iudex p̄petēs vi. gl. in cle. ij. in x̄bo p̄petēti. q̄ dic̄ q̄ iudex p̄petēs ē q̄ h̄z iurisdicōnē cū exerci? licz illa possz elidi p̄ exceptioēs

Quando imperator

int̄ pupillos et viduas v̄l miserabiles p̄sonas cognoscit ne exhibeātur.

Est at pupill? f̄z Alzo. h̄ q̄ cū ipubes ē desijt in p̄tate p̄tis eē aut morte aut emācipatiōe vi. gl. i. h̄ in. l. i. ff. e. Vidua ē ea q̄ desijt eē nupta et ea q̄ nūq̄ fuit nupta q̄ vidua dicta est q̄si vecors. i. si ne viro v̄l sine duitate v̄l sine corde. sic et vesan? sine sanitate. ff. de x. sig. l. si pu pill? in prin. et. l. malū. ff. viduā. f̄z gl. ij. in. d. l. ij. q̄ dicit. v̄l stricte capis h̄ vidua p̄ ea q̄ desijt h̄c viz Miserabiles at di cunf senes decrepiti et diuturno mor/bo fatigati. et debiles et oēs h̄i q̄b? nā mouemur ad miserādū p̄t fortune iur/ia vt in prin. l. vnice. ff. e. 7 qd̄ si pu/

pilli. etiā si diuites sint Hic sciendū q̄ p̄dicte p̄sone nō tenent rñdē sub iudic b? delegati. a p̄cipe nec etiā corā p̄cipe nec tenent p̄parē etiā si h̄ fuit ip̄etratū a p̄cipe f̄z d̄nt pueniri int̄ p̄uin etiā et corā ordiario. f̄z si p̄dcē p̄sone ip̄etrauerit vt aduersarij teneant s̄ p̄cipe pe eis rñdē. v̄l si ip̄etrauerit q̄ n̄ tene ant aduersarijs rñdere nisi corā p̄cipe f̄z p̄tū valz. l. vnica. ff. e. 7 nō d̄nt p̄dicte p̄sone exhiberi in iure corā ordiario a/lij petentibus v̄n vi. glo. rubice que declarat rubz si q̄n ip̄ator. i. ip̄is hoc i/ petrātib? i. ne exhibeant i iudē alijs pe tentib? nā excipit a p̄dicti. dicit ei ordi nariū nō posse declinare. l. fi. s. ti. pri. h̄ excipit q̄n declinat his miserabilib? p̄sonis petentib? vi. ff. c. significātib? c. de offi. d̄ An et q̄n valz f̄z p̄tū ip̄etratū p̄ tales p̄sonas et an debeāt conueniri corā iudice ecclesiastico. Cagi opz.

Vbi de criminibus

Glo. rubice p̄tinuat. dicit. s. ḡnalit̄ de foro. nūc sp̄alit̄ vbi de crimie agi opz Et rñde ad q̄stionē rubice q̄ in loco cōmissi crimis. i. loco domicilij. v̄l vbi h̄z larē rez p̄rimonialiū et in loco vbi h̄ ē cōtestata nō opposita fori p̄scriptione ab eo q̄ sciebat se n̄ eē subiectū vi. c. fi. et de fo. ppe. Et an delinquēs i vno lo co d̄z remitti ad illū locū puniēd? 7 vi. in. c. de rap. 7 meliorē. gl. in. gl. i. cle. pa/ storalis de re iudi. quā nō quia dicit q̄ iudex req̄situs nō d̄z remittere delin/ quētē ad locū delicti nisi saltē p̄ aliq̄ lit̄ d̄ crimie p̄gnouēit ne sine cā i fameē torq̄at a inocentē vltio supplicio ēdat. Nō tñ h̄z locū remissio in p̄tib? l. h̄es. ff. de iudi. et. c. rhōna. ff. p̄hētes c. d̄ fo. p. li. vi. An at d̄z inspicī loc? iudici delicti v̄l p̄sumati debiti vt vidz stās i f̄ritorio vni? d̄nt mittit sagittā a lapi dē 7 int̄ficat aliquē in territorio alte/ri? d̄nt vi. p̄ Jo. an. in regula in obscur̄ de regu. iur. li. vi. in mercu.

Vbi de possessione

agi oportet.

Tractat li q's spoliat' e possessione in q loco de possessione recuperanda agi dz et vñ q in loco vbi e possessio .i. res q possidet vel etiã vbi delictu spoliatiois et violencie pmissuz e. l. i. j. e. Idem in alijs possessorijs.

Vbi fideicommissum

peti oportet.

Debet ei peti vbi est heditas q inder abi iplozari dz. l. vnica. j. e. Itc qd in fideicommissio dictu e idẽ i legato. fratni/ lant ei hodie vt. ff. de. le. i. l. i. f3 glo. rub

Vbi conueniatur

qui certo loco dare promissit.

Respõde ad qstionẽ q in loco vbi soluere pmittit q ibi pstraxisse videt vt in .c. delicti. de fo. ppe. et et si nõ soluerit ibi pt in alio loco pueniri q loco desti nate et erit actio arbitraria ⁊ habebit rō in fesse actori ⁊ rei. l. vnica. j. e. videt in loco vbi alias sortit for vt in loco vbi pxit. c. rōna. p. strabentes et de fo. pp. li. vi. sic etiã i loco doicilij. d. q vi. in .d. c. dilecti. ⁊ vi. l. i. ff. d. eo qd certo lo.

Vbi in rez actio ex

erceri debet.

Expone. i. vbi rei vedicatio debeat in tentari et dic q in loco vbi res e sita ⁊ vbi possessor residz et for sortit. l. fi. j. e

Vbi de hereditate

agit vel vbi scripti heredes in possesi onem mitti postulare debeant.

Hec rubrica duos prinet articulos q ad pmu dicat q vbi heditas sita e de ea agi dz. l. vnica. j. e. ⁊. e. i. i. c. gl. q ad scdm dicat q solu ille iudex h3 mittẽ in pos sessionẽ in cui iurisdicctioẽ sũt bona si ta seu heditas de q agit. d. l. vnica. i. e. j. e. c. rōna. p. phentes d fo. ppe. li. vi.

Vbi de ratio cinijs

tã publicis q priuatis agi oportet.

Et dic ad qstionẽ rubrice q in loco vbi q's gessit administrationẽ ibi debz reddere rōnẽ de amministratione. l. i. j. e. et. l. i. j. Dicunt at rōcinia rōnũ red/ ditiones ad q's aliq's obligat ex adm/ nistratioẽ reipublice vel puare quã ges sit vñ publica sũt illa qb obligatur of ficiales curie ex administratione aliq ad rẽ publicã prinẽte. vt in. l. officiales. s. de epis. et cle. Priuata at sũt illa qb ob ligant aliq ex administratione rez ptir nentiu ad puatos. vt tutores curatoẽs vel pcuratoẽs. vñ obligat ad rōcinia e ad rōnẽ reddendã alicui astrict' vi. et de obli. ad ratio. c. vnica.

Vbi causa status

agi debeat.

Circa hac rubricã tenẽdũ q sicut i cer ter. lita et in cã stat' actor for rei seq dz j. e. l. i. j. ⁊. i. j. Et at cã stat' qn discepta tio e sũt psona alicui an sit lib vñ seru? vi. l. liti' qd dixi. j. de libera causa.

Vbi quis de curiali

vel cohortali alia ve pditione pueniatur

Et d' curialis q e d' officio curie vt iudic. obnox. i. obligat' Cohortali autẽ e appitor q obnox' est cohorti. l. si co/ hortalis. l. de cohorta. i. nci. et d' coar talis q dñio fuitio coartat q cuicunq corpi vel cohorti e obnox' Et ad qstio nẽ rubrice dic q obnoxius curiali vel cohortali cõditioni si fugit vbi cõuenit ibi et iudicat et sic habz locũ reglã vbi te inuenio ibi te iudico. de cã possessio nis h3 cã ppetetatis in loco vñ aufugit vt in. l. i. ⁊ ibi notat. j. e. vñ si curial' cõ/ uenit ppe statũ vel ppe exactionẽ vel cõcussionẽ puenit oi exceptioẽ fori cel sante pterq's armare militie et bñficio principis h3 si cõuenit ppe publicas sũ/ ctioẽs cessat ois exceptio. l. i. j. e.

Ubi senatores vel

clarissimi civiliſ vſ criminaliſ pueſant.

Et q̄ dicunt clarissimū vi. nō. glo. et
doct. in ss. in proemio. et q̄ senatorēs vi.
Inss. de inē na. gēti. et cui. s. senat⁹ Et
ad q̄stionē rubrice r̄nde q̄ criminaliter
cōueniunt in loco delicti et sub eo in
dice sub q̄ delictū q̄ reat⁹ et delictum
oēs hōres excludūt. l. i. q̄. e. vbi ē argu
mentū q̄ archieps delinquēs i dioces
suffraganei ibi pueniri p̄t ⁊ p suū infe
riorē iudicari et puniri d̄ q̄ vi. gl. et ibi
nō in. c. l. de rap. ex. h. in cili. vi. l. i. q̄. e.

In quibus causis

militātes prescriptione fori vti possūt.

Et sciendum q^d p^rscriptio fori est exco-
ptio v^l declinatio fori. i. iudicij ⁊ bⁱdis-
positio in q^b casib⁹ bⁱ p^rscriptio fori mi-
litib⁹ p^rpetit vel nō. milites ei p^ruilegia-
ti sūt in mlti. Et dic q^d oēs et p^rincipum
domestici et agētes i reb⁹ v^l q^ulibz alia
militia v^l dignitate gaudētes v^l quā-
libz negociationē exercētes sūt publici.
functiōib⁹ v^l publici. debid. ap^d p^rsides
p^ruinciarū p^rueniant. excipiuntur armata
militia p^rdicti et q^u ad rē p^rap^riaz p^rponēdā
vni⁹ āni p^rmeatū o^rderint se accepisse
l. vnica. ꝑ. c.

Ubi cause fiscales

vel diuine dom' hoim q' ei' agant.

Expone dñe dom^o .i. īpialis ⁊ cē fi/
scales .i. pcurator. fisci Voies dñe do/
m^o s^t q deputati s^t in domo impiali ali/
cui fuitio siue sint fui siue coloni v^l in/
quilini Et vbi eoz cause dñt tractari
h dñ p totū et vi. l. f. i. e. q fu^r pñcipis
seu dñe dom^o p^r agē in cili et criminali
cā h ibi pbat ⁊ cē p fglaz cōez vi. ibi. gl.

Quando liceat uni

cuius sine indice se vindicæ et ob pu-
blicam deuotionem.

Glo. rubrice cōtinuat q̄ q̄nq̄ est aliq̄s
iudex sui ip̄i ex p̄missiōe legi. iō de hoc
poit. R̄nde ad rubcā q̄ reglarit nemo
libi ius dicere p̄t vel se v̄dicare vt m.
.l. null. s. s. iude. l. extat. ff. q̄ me. cā In
casib⁹ tñ p̄mittit vt si reperiat noctur
nū depopulatorē agroꝝ. i. deuastatoꝝ
Aut eos q̄ in itinerib⁹ frequētat. stant
insidijs. eos eī impune q̄s occidere p̄t
Meli⁹ est enī in tpe occurrere q̄ p̄xi
tum v̄dicare. f. e. l. i. Item ob publicam
deuotionē p̄mittit vindicāē vt si q̄s de
sertoꝝ militie velit opprimere est ei
sistat desertoꝝ p̄cipitur in eo velox esse
supplicium. f. e. l. vi.

De inofficioso testa

mento.

Glo. rubrice pinnat. p. iudicia de acti
onib. dicitur pmitit de realib. 7 pmo
de vl. quā quia pcedit querela ideo de
ea dicit Est at testamentū inofficiosum
testamentū qd factū est p officiū pietatē
Officiū enī int pīez et filiūz dicit pie
tas. ff. de obse. l. pe. Inter pīonū 7 libi
tum obsequiū Inter deū et hoīez dicit
religiō Inter hoīez et hoīem stat in no
mine generali. ita dicit Alzo hic. Et vi
det factū testamentū p officiū pietatē
qñ filiū vel parentes per illud excludū
tur a debito iurl. subsidio. i. qra ius nar
tuē debita Et h3 locū querela inoffici
si qñ filiū est exhēdat in testamento vl
preterit cā lrima expressa quā ipē dicit
flaz vñ si nulla cā ē expssa testamentū ē
nullū vt Instl. de exhere. li. in prin. et
in auc. ex causa. 7. d. libe. prete. eti causa
est expressa et vera tunc valet et habet
effectum exheredatio Vbi ergo causā
filius dicit falsam potest querelari et
obtinebit nisi heres probeat causam ve
ram. ita notat in. d. auc. ex causa Et dat
tur hec querela liberl. parentib. et frīb.
b. et sororibus turpibus personis in
stituti. vi. instl. e. i. 8. 7. si.

De inofficiosis donationibus.

Dictū est. s. de querela inofficiosi testamenti h. q. sepe in fraudē leg. excogitant donationes ut cesset qrela inofficiosi testamenti ut. f. e. l. i. i. o. poit. de inofficiosi dotib. Et at inofficiosa dotio q. p. offi. cū pietat. est facta scz q. p. ea liberi vel parētes excludunt a debito bonor. s. b. lidio v. l. ex pposito donat. vel re ipa. et ppetis ista qrela siue donator discedat testat. siue intestat. f. e. l. p. c. b. / superior at qrela facta tñ testō ppetis. Itē ex q. b. caus. donatio reuocat. vi. e. d. dona. in. c. si. et ppetis eisdē psonis qb. cōpetit qrela inofficiosi testi. l. si filius. f. e. l. p. c. et vi. f. e. De srib. dubitat de q. in. l. vi. f. e.

De inofficiosis dotibus

Sicut ad instar qrele inofficiosi testamenti dat qrela inofficiosa donatio ita et qrela de inofficiosa dotibus. Et dic de inofficiosa dotibus reuocandis. et dicit dos inofficiosa qñ mater bona oia vel pene oia in filior. fraudē dederit in dote p se v. l. forte f. z. pla. p filia v. l. p muliere alia. tñ p qrela inofficiosa dote. fiet reuocatio ut filijs pquerētib. emolumenta debita deferant. f. e. l. vnica. et vi. glo. in. c. ex pre de ap.

De petitione hereditatis

Glo. rubrice cōtinuat. p. querelā inofficiosi testamenti q. est pparatoria venit ad petitionē hēditat. Petitio hēditatis est actio v. l. is. Et directa dat ei q. succedit ab intestato v. l. ex testamēto p legē vel senat. cōsultra p se vel p alium. ff. e. l. i. ij. et. iij. Et dat p. cū q. possidet p hēde vel p possessōē q. nullā cāz possidendi h. z. nec cōtendit se hēdez v. l. si p mēdaciū ptenit teneat. alioquē ex

pediret ei negare quod non debet esse. f. e. l. regulariter. et. l. licz.

De rei vendicatione

Glo. rubrice cōtinuat. post actōē s. vniuersitate subijcit actiōē. p. quā singularia petunt. ff. e. in prin. Dat at di. recta rei vendicatio ei q. dñs est de iure gentiū. ut p occupationē vel de iure cūli. ut p vsucapionē. Et tñ at datur rōne qñ dominij ut emphiteote. vi. ff. si ager. v. l. i. i. et p totū. Et dat directā p. cū q. possidet vel vtilis p. cū q. dolo desijt possidere vi. h. glo. rubrice. Et aut rei vēdicatio actio q. dat sola rōne dominij vel qñ et possessiōis v. l. qñ. h. z. ei duo extrema rei vēdicatio scz dñi. ex pre agēti. et ex pre e. q. cōuenit possessiōem. l. i. s. de alie. iudi. mu. cā fac.

De usufructu et habitatione et seruorum ministerio.

Glo. rubrice p. tinuat. s. dominio re. corpaliū dixit sequit de dñio icorpaliū. Est at usufructus ius alienis reb. v. l. en di fructu salua re. s. b. a. e. ei ius i corpe q. sublato et ipm tollē nē est. ff. e. l. i. et. ij. z. Insl. de vsuf. in prin. Itē hitatio est fuit. psonalis sicut usufructus z eodem mō pstituit ut usufructus sed in domo tñ. non tamen est usufructus nec vsus. est tamen quoddā medium ius inter ea. Et est eius cōmoduz quia et ipc inhabitare potest cū familia sua et alijs locare siue relicta sit habitatio siue vsus fructus vel vsus domus. Et videtur esse relicta in vitam hominis nisi breuius statuatur tempus. et exinguitur morte. nō aut per non vsum vel capiti. diminutione vi. in sl. de vsu. et habit. f. si cui. et. f. e. cum antiquis. Item ministerium. i. opera seruorum constituitur eisdem modis quibus usufructus. vi. qd dixi. ff. de opis seruorum.

De seruitutibus et aqua.

Glo. rubrice continuat. dixit de seruitutibus personalibus nunc de seruitutibus rerum ut. ff. e. l. i. Et specialiter ponit de aq. generaliter de alijs q. quedam specialia est in ea dicturus ut. ff. e. l. ij. sic et in diuina scriptura Dicite discipulis et petro Et circa istam rubricam Sciendum q. duplices sunt seruitutes scilicet prediales et personales Seruitus predialis est quedam potestas q. predium per alio subingatur. et seruitutes prediales sunt reales appellat que sequuntur predia et earum costas eatenus et quatenus expedit predijs. ad fructus eorum percipiendos. Seruitutem autem predialium alie sunt urbane alie rustice. Seruitutes rustice sunt q. predijs rusticis debentur ut in l. i. ff. de serui. ut. p. veluti iter actus via et aqueductus aqueductus pecorum appulsus ad aquas. ins pascendi. calcis coquende arene fodiende. Seruitutes urbane sunt q. predijs urbanis debentur. i. intuitu alicuius edificij. nam edificij in herent veluti altius tollendi vel non tollendi ne officiat luminibus domus vicini Item stillicidium recipiendi in area vicini Item ut liceat imittere tignum in parietem vicini ut. ff. de p. totum Item prediales seruitutes sunt quattuor usufructus usus habitatio et ministerium suorum De istis seruitutibus predialibus hic loquitur et specialiter de aq. i. de seruitute aqueductus in qua multa sunt specialia ut hic in glo. rubrice Et vi. l. aliter. ff. e. ubi probatur q. cuius est fundus illi est totum super usque ad celum unde potest edificare quod alte voluerit nisi alius haberet seruitutem illam qua alteri prohiberet.

De lege aquilia.

Glo. rubrice continuat In actibus superioribus dixit damna venire. nunc generaliter de damno et de ipsa actione damni dari. Dicitur autem lex aquilia ab aquilio autochthone. Datur autem propter damnum actio legis aquilie et

damni dari et or damnum a demo vel a diminutione patrimonij. ff. de dam. insec. l. iij. nam quodcumque dixeris non errabis et lo cum habet cum damnum culpa datum est vi. In l. e. per totum.

Familie herciscunde.

Glo. rubrice continuat. dixit de peritioribus sequitur de diuisionibus nam nisi liceret legari expedirent Dicitur autem actio familie herciscunde. i. hereditaria. vel substitutione diuide de l. i. et ci nomen familie quicquid capit pro cognatione quicquid pro seruitute quicquid pro potestate hic tamen ponitur pro substitutione vel hereditate ut. ff. de s. signi. l. p. nunciatio. §. i. Herciscunde dicitur ab heriscor quod est diuidere ut. ff. de i. ff. e. in rubrica unde et hodie deberem dicere herciscende de s. tamen sic eo verbo utimur et bene sicut scriptum regimus apud antiquos quia gerundia sua pronuntiabantur legundo audiundo fm l. 30.

Communidiuidundo.

Glo. rubrice continuat. de diuisione vniuersitatis. dixit. nunc de diuisione singularium rerum Una dictio est. et est actio quedam et habet locum inter istos qui alicuius rei corporalis dominium habent pro indiuiso vel quibus eadem res communis est ut diuidatur. Non tamen intellige quod duo possint habere dominium vni rei insolidum §. l. p. hoc. ff. e. §. p. in diuiso bene. sic quod vni per pre media et aliter per pre alia §. qd sis dominus totus et ego etiam est impossibile. d. l. per hoc.

Communia vtriusque

iudicij tam familie herciscunde quam communidiuidundo.

Glo. rubrice continuat. dixit que sunt singularia vtriusque iudicij nunc que communia Sunt enim communia in illis duabus actionibus quod vtriusque est mixtum. vtriusque ad diuisionem vtriusque datur perpetuo vtriusque est bone fidei vtriusque parit iustam causam usufruendi

tercij libri Codicis

xxiii

ex utroq; trāferē dñuz qñ ex pmuta-
tione. in utroq; agit de emptione nisi
obstet alicui? scia q sibi p pactū nō ca-
uit. f. e. l. i. si f. res. s. tit. p. r. l. si familie In
utroq; purgat dol? siue dederit causā
diuisioni siue incidit Itē et fraus pur-
gat si re ipsa vltra dimidiū decipiat vt
f. e. l. maiorib?. In utroq; sic fit diuisio
vt vna eadē q assigna? apd eadē pso-
nā remaneat vt f. e. l. possessionū.

Finium regūdoz.

Sicut actio superior pponit ad diuisio-
nē ei? qd coē est faciendā. ita et h actio
pponit ad distinctionē finium pprior cu-
iusq; faciendā Et dic finium regūdoz
i. actio finium regūdoz Et ppetit d fir-
mib? pdiōz ad distinguendū. ff. e. ti. l. i. s.
iudici. et. l. se. Inter eos q agros cōfi-
nes hñt vel p dia Inst. de acti. s. Itē si
nū regūdoz et hz locū in rustici. p dñs
tñ. ff. e. l. i. et nō in vrbānis. q vrbana
p dia nō sūt cōfinia s; vicina q pietib?
distingui psuere sed cōfinia dicim? q ar-
deo sunt proxima vt null? pces in mer-
dio interponat. ff. e. ti. l. i. s; et loci. s. hoc
iudiciū. cū ibi nōt.

De cōsortibus eius- dem litis.

Qm ppter coēz hereditatē vel res ali-
as vel etiā propter fines distinguēdos
sepe cōtingit plures agere et cōueniri
iō ponit de psortib? eiusdē lit. Cōsor-
tes dicunt quib? eadē res vel lis vna
cois est et eos eq̄liter tangit In his ac-
oliz ita erat q si vn? pueiret hēbat ex-
ceptionē ne pueiret sine socio suo sic et
patiebat exceptioēz ne agēt sine eo. h. o/
die tñ omni submō exceptione agere et
cōueniri qlibz socioz p̄t p se sed et pro
socijs p̄t agere p? litē cōcessi. s. oēs etiā
si cōstat eū nō habere mandatū dum tñ
caueat de rato An hō lit. prest. repelle-
retur si certū esset nō habere mādatuz

licz caueret de rato. f. e. l. i. et. ij.

De noxalibus actio- nibus.

Glo. rubrice cōtinuat. dixit de dāno da-
to a liberis psonis vt. s. ad le. acq. nunc
de dato a seruis et omni maleficio ab
eis cōmisso Et dicunt actiones noxal-
es omnes que nascunt ex maleficio et
sic a noxia que dicit ipm delictuz vel a
noxā q dicit seru? delinquēs vt Inst.
de noxa. s. noxa. et sic capit h Et nascun-
tur he actiones de qbus principalit h
ex maleficijs fuoz. ff. e. l. i. et cōpetunt
dāno passo p dñm sui q delictū perper-
trauit vel damnū dedit In his actioni-
bus dñs sui delinquentis liberat dāno
estimationē dāni vel dando seruū pro
noxā vt. Inst. e. p totum.

Id exhibendum.

Glo. rubrice cōtinuat. q in rei vendi-
catōe de qua dixit et etiā alijs multis
op? est actio. ad exhibendū. ideo de ea
ponit. ff. e. l. i. r. ij. s. est at. Est at exhibē
facere in publico p̄tātē vt ei q agit ex-
perendi fiat copia. ff. e. l. i. ad est in pu-
blicū rē deducere et vidende tangēde
q et apprehendende rei facultatē p̄bē
et si erat instrumentū debet fieri facul-
tas legendi et describēdi. et proprie dē
exhibere. i. e. secretū habē. ff. de ta. ex-
hi. l. i. s. quid sit. Et est actio qdā ppa-
ratoria maxime ad rei vendicatioēz vt
si alter habet libz meū et celat ego ago
contra eū ad exhibēdū scz vt deducat
eū in publicū ad videndū vt videant
testes qui possunt testificari libruz esse
meū et sic pparat ad rei vēdicationem
qa l' re? negaret vt in. l. i. ff. e. vbi d h.

De religiosis et sum- ptibus funez et de alec lusu et aleator- ribus.

Dictum est. s. de rebus corporalibus que
d i.

vendicatur et diuidunt quia in bonis sunt nunc videamus de illis que nec venduntur nec diuiduntur nec in dominio sunt sed alio iure defenduntur ut ad l. in factum et interdicto de mortuo inferendo et sic de religiosorum audiamus sed quia in monumentis faciendis et in cadaueribus funerarum varium superius sunt de superioribus funerarum loquimur Et quod extrinseca ludum gaudia sepe occupant sicut et e converso de lusu aleae et aleatorum subiungamus Est autem locus religiosus in quo aliquid est sepulchrum etiam si sit seruus. ff. e. l. i. j. i. nisi sepulchrum erat putatus capitaliter vi. l. i. et. ij. ff. de cadaueribus. vel nisi defunctus non erat lugendum ut si erat proditor patrie. ff. e. l. mimes. Funerum autem superius dicitur qui ideo fit ut funus ducatur vel sepeliatur puta si quid est impensum in illatione mortui vel si impensum est ad corpus custodiendum vel commendandum vel in locum vel marmor emendum ubi sepeliatur defunctus Est autem lusus aleae omnis qui viribus fortune innititur et est omnino prohibitus ne fiat in pecunia preterquam si quis certat hasta vel pilo iaciendo vel currando saliendo luctando pugnando. Fit etiam causa fortutis. i. fortitudinis corporis ut iusculum. ut omnes obe. iudi. in princ. Item licet ludum in continuo vescendi causa. l. pe. ff. de alea. Aleator autem est qui et ludum aleae concipit apud se causa sui emolumenti exercere sicut et in cautionibus dicitur ut ff. nau. caupo. sta. l. i. s. caupones.

Liber quart'

De rebus creditis &
iureiurando.

Glo. rubrice cōtinuat. De actōne in
rem dixit de psonalib⁹ sequit^r 7 pmo d

his q̄ ex p̄dictis de q̄bus hic tot⁹ liber
tractabit Et sciendū q̄ hec rubrica in
p̄ma sui p̄te respicit titulos sequētes ⁊
nō istud nigz q̄ hic nihil tractat de re
bus creditis et sic rubrica ista est ḡnalis
nigro quia rubrica loquit̄ de reb⁹ cre
ditis et iureiur. h̄ nigz nihil tractat d̄
rebus creditis sed t̄m d̄ iureiur. ⁊ hoc
nō est incōueniens vt hic notat̄ Idēz
etiā facit impator. s̄. ti. p̄xi. q̄ rubrica h̄z
de lusu alee ⁊ t̄m in nigro d̄ eo nihil d̄
vt ibi dicit̄ glo. rubrice. q̄dā t̄m h̄nt ibi
constitutionē grecam loquētē de hoc
Quid āt veiat hic aptitudie rei Dicē
dum q̄ s̄m rei positum in rubrica gene
rale est cōprehendens corporalia et incor
poralia Inssl. de re. cor. ⁊ incor. et. ff. e.
.l. i. in. fi. licz in rei v̄dicationē designet
corp⁹. ff. de rei ven. l. h̄ in rē Et dicit̄ ru
brica de reb⁹ creditis. circa hoc notandū
q̄ s̄bū credendi generale est vñ q̄cūq̄
q̄ nobis ex p̄ctu debet̄ dicimur crede
re quia in p̄ctu credim⁹ et fidem adhi
bemus. l. i. ff. e. Unde d̄ res credita q̄
nobis debet̄ res corporalis vel incorpal
q̄liscūq̄ sit Est āt iusiurādū vt ait pla.
affirmatio vel negatio adhibita religi
one fm Alzo. h̄ Est āt iusiurādū aliqd
volūtariū aut necessariū aut iudiciale
vi. glo. in. c. fin. et de iureiuran. ⁊ in gl.
rubrice. f. e. et glo. rubrice. ff. e.

Si certum petatur.

¶ Ut. s. proximo dixi impator in hoc
q̄rto libro tractare intendit de p̄sonal
lib^o actiōib⁹ s̄ q̄ inter p̄sonales actiōes
digniores sunt cōditiones cū p̄ eas pre
scise qd dari intendat^r z q̄ a iure civili
h̄nt originem de eis p̄mo dicit q̄ inter
p̄ditōes digniores sunt ille q̄b⁹ certū
cōdicat^r q̄ ille quib⁹ incertū petat^r ideo
p̄mo vidēdū qd iur. si certū petat^r z ex
pone si certū petat^r .i. si mutū certū pe
tat^r in glo. rubrice. ff. e. et vi. glo. rubrice
hic et. ff. e. et qd ibi dixi.

De suffragio.

[Faint, illegible handwritten text]

[illegible]